

INDUSTRIA TEXTILĂ A REPUBLICII MOLDOVA: PROBLEME ȘI OPORTUNITĂȚI

Maria GHEORGIȚĂ

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: The given article presents the current situation in Moldovan textile industry with the focus on the role this industry plays in the national economic development, in terms of export inclusive. The author draws particular attention to the evolution of the local textile industry, showing the current trends as well as those quantitative and qualitative changes that have taken place in recent years and how they influenced the industry development. The situation on both local and international markets is under discussion. The level of competitiveness of Moldova textile industry in is presented in much detail, as well as main problems and opportunities. The author highlights the competitive advantages over the currently emerged competitors for Moldovan textile industry, and the ones that could serve as opportunities for growth and further industry development.

Cuvinte cheie: industria textilă și de confecții, economia națională, export, piața autohtonă, jucători ai pieței, competitivitate, avantaje competitive, probleme, oportunități.

Industria textila și confecții a Republicii Moldova este una dintre cele mai vechi ramuri ale economiei naționale și deține o experiență valoroasă, deoarece se bazează pe una din cele mai importante resurse pe care le are Moldova, resursa umana. Este o ramură cu o veche tradiție în exportul produselor, într-o gamă sortimentală foarte diversificată, dovedindu-se a fi una din cele mai flexibile și viabile sectoare din cadrul industriei.

Acest important sector industrial s-a restructurat, modernizat și re tehnologizat după anii 1990, pentru adaptarea rapidă la condițiile specifice ale economiei de piață, ocupând, în cadrul economiei naționale, un loc principal din următoarele considerente:

- produsele industriei textile și de confecții îmbrăcăminte fabricate în republică sunt prezente, de peste 20 de ani, pe piața externă;
- este o ramură industrială bine reprezentată în toate regiunile țării;
- concentrează o importantă forță de muncă, bine instruită, în principal feminină, o buna parte fiind tineret din partea rurala;
- are capacitatea de a-și susține importurile proprii și de a crea resurse valutare și pentru alte necesități ale economiei, contribuind cu sold pozitiv în balanța comercială a țării;
- prezintă atractivitate sporită privind plasamentele financiare în întreprinderi fiabile, profitabile, cu posibilități de recuperare rapidă a capitalului investit;

Industria textila și de confecțiilor de îmbrăcăminte reprezintă o ramură al cărei ritm de creștere, începând cu anul 2005, a fost an de an superior celui înregistrat pe ansamblul industriei, până în anul 2009, an când puternic s-a resimțit influența crizei economice europene (vezi fig. 1).

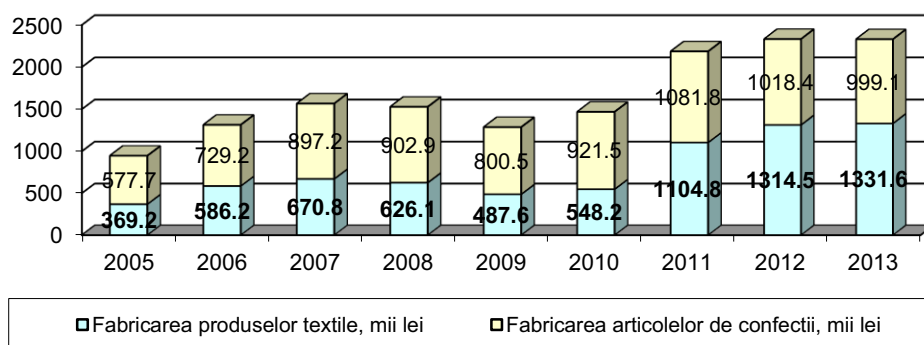

Fig.1. Dinamica volumului de producție a produselor textile și a confecțiilor îmbrăcăminte

Sursa: Sistematizat de autor în baza datelor BNS

Totuși, începând cu anul 2010 industria textilă și de confecții din Republica Moldova a cunoscut din nou o creștere mai pronunțată. În anul 2013 volumul de producție a produselor textile a crescut de peste 2,7 ori în comparație cu anul 2009, iar volumul de producție a industriei de confecții îmbrăcăminte a sporit de cca 1,25 ori, fapt ce i-a permis acestei industrii să se situeze în topul exporturilor țării cu o pondere de cca. 17% în total export.

Creșterea atât de semnificativa a volumului de producție s-a datorat la doi factori importanți, care se afla într-o strânsă interdependență, și anume: creșterea cererii, îndeosebi pe piața externă și creșterea numărului de întreprinderi, pentru a satisface această cerere. Astfel, pe parcursul ultimilor 7 ani numărul de întreprinderi din sectorul textile confecții a crescut cu cca. 100 de unități (fig.2).

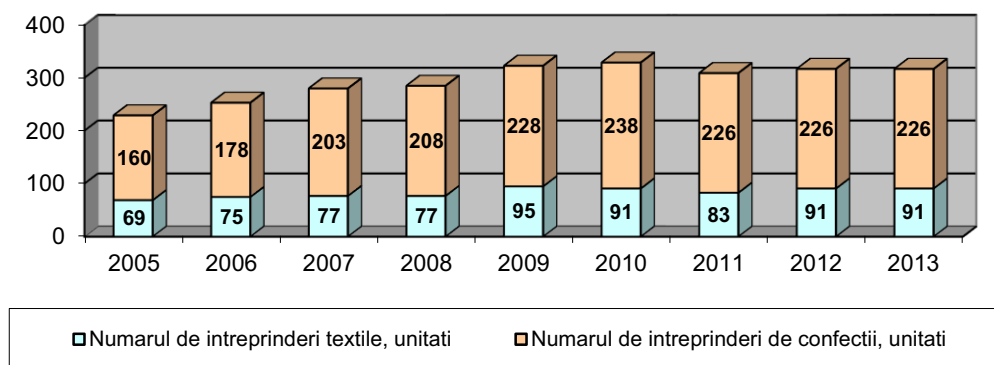

Fig.2. Dinamica numărului de întreprinderi

Sursa: Sistematizat de autor în baza datelor BNS

Datele din figura 2 reflectă o creștere destul de semnificativa a numărului de întreprinderi din industria de confecții îmbrăcăminte de la 160 de întreprinderi în anul 2005 la 226 de întreprinderi în anul 2013 sau de peste 1,4 ori. Aceasta creștere s-a datorat în primul rând creșterii cererii la serviciile C&M (croit-cusut), servicii pe care le oferă întreprinderile moldovenești clienților străini.

Necesar de menționat că în industria de confecții 100% din numărul de întreprinderi sunt întreprinderi private, iar ca mărime practic toate sunt întreprinderi mici și mijlocii (fig.3).

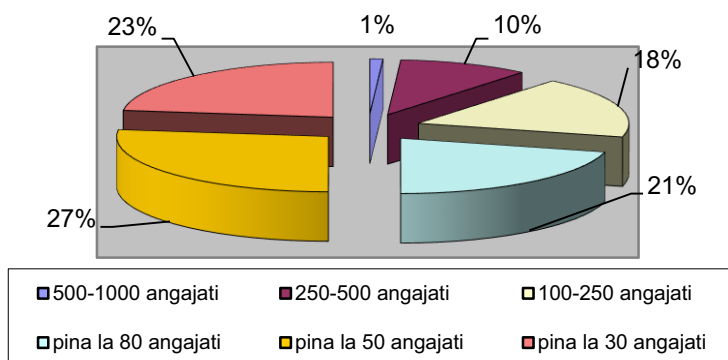

Figura 3. Structura întreprinderilor după numărul de angajați, %

Sursa: Informație sistematizată de autor

Întreprinderile mici și mijlocii sunt destul de flexibile în ceea ce privește preluarea comenzilor mici, care astăzi au devenit tot mai frecvente și termenul de livrare destul de redus. Aceste două avantaje de comun cu costul unui minut standard destul de atractiv și o calitate înaltă a serviciilor generează o cerere sporită din partea clienților europeni.

Industria de textile confecții practic este unica industrie a republicii care are o amplasare destul de uniformă pe întreg teritoriul republicii. Actualmente cca 50% din numărul total de întreprinderi sunt amplasate în zona de centru, câte cca.10% din numărul total de întreprinderi sunt amplasate în zona de sud și UTA Găgăuzia și restul 30% în zona de nord a țării. Aceasta industrie a contribuit la crearea a cca. 17200 locuri de muncă, ceea ce astăzi constituie peste 17% din numărul total de angajați în industrie, atragând preponderent

populație din aria rurala. Un alt moment important este și contribuția acestei industrii la formarea bugetul administrațiilor locale.

Pe lângă toate părțile pozitive care au fost descrise mai sus industria textila și de confecții din Republica Moldova se confruntă cu anumite probleme. Fiind o industrie cu o manoperă destul de înaltă ea necesită forță de muncă destul de multă, iar astăzi aceasta deja este un deficit în republică. Pe lângă insuficiența cantitativă a forței de muncă și mai pronunțată este insuficiența calitativă a acesteia. Astăzi sistemul de pregătire a cadrelor muncitorești de către școlile profesionale nu corespunde cerințelor zilei. Durata de pregătire este destul de îndelungată și calitatea pregătirii nu corespunde cerințelor întreprinderilor. Viitorii muncitori nu posedă abilitățile practice necesare întreprinderilor. De aceea majoritatea întreprinderilor și pregătesc de sinestătător cusătorese prin metoda de ucenicie. Și sistemul de pregătire a specialiștilor lasă de dorit. Baza tehnico-materială a instituțiilor de învățământ superior de comun cu curriculile existente nu permit acumularea abilităților practice necesare. Pe de altă parte și sectorul are un comportament destul de neutru vis-a-vis de pregătirea specialiștilor. Acesta nu este practic deloc implicat în oferirea locurilor de practică studenților, pe de o parte, iar pe de altă nu investește nimic în perfecționarea cunoștințelor și abilităților tinerilor specialiști.

O altă problemă, deasemenea conexă forței de muncă, este nivelul destul de redus al motivării personalului, fapt care generează un nivel foarte înalt al fluctuației personalului. Personalul muncitoresc este remunerat în acord, ceea ce face câștigurile lui foarte dependente de gradul de îndeplinire a normelor de producție. În cazul când întreprinderea îndeplinește comenzi destul de mici și un număr destul de variat de stiluri a articolelor, creșterea productivității este destul de anevoioasă. În astfel de cazuri ce cere o dotare foarte bună a întreprinderii cu mașini speciale care ar permite automatizarea anumitor operații tehnologice, organizarea optimă a producerii și a muncii, utilizarea anumitor metode tehnologice care ar permite excluderea greșelilor și creșterea vitezei de îndeplinire a operației, introducerea metodelor eficiente de control al calității. Cu părere de rău la marea majoritate a întreprinderilor de confecții toate acestea lipsesc, iar responsabilitatea de creștere a vitezei de confecționare, adică creșterea productivității este pusă în mare măsură pe seama operatorilor. Nu întotdeauna sistemele de remunerare utilizate în întreprinderi sunt eficiente și nu și îndeplinesc funcția de stimulare în modul optimal.

Necesar de menționat că în majoritatea întreprinderilor raportul dintre numărul de muncitori principali (numiți muncitori direcți) și numărul muncitorilor auxiliari și de servire (numiți indirecti) este foarte ineficient în comparație cu țările din vest. Aceasta duce la creșterea costurilor întreprinderilor.

Pentru a rezolva aceste probleme, întreprinderile trebuie să investească în utilaje performante, să introducă metode performante de organizare a muncii și a producerii, să investească în forța de muncă și să utilizeze sisteme performante de remunerare și motivare a muncii. Dar activitatea preponderantă în sistem C&M (croit-cusut), sistem care asigură cea mai redusă valoare adăugată, cu părere de rău, nu permite întreprinderilor să acumuleze resurse financiare suficiente pentru a efectua aceste investiții.

O analiză SWOT efectuată a permis să identificăm anumite amenințări și riscuri, care vor ajuta formarea unei abordări de creștere a competitivității, precum și de a identifica anumite oportunități de a continua tendințele pozitive și de a explora noi opțiuni, printre care pot fi enumerate următoarele:

1. *Dependența sporită de comenzi de la clienții străini.* Avantajul competitiv al Moldovei nu va rămâne sigur, iar clienții străini nu vor rămâne loiali companiilor moldovenești când prețurile nu vor mai fi competitive.
2. *C & M oferă cea mai mică valoare adăugată și limitează implementarea inovațiilor.* Aceste componente ale lanțului valoric necesită muncă slab calificată și asigură mai puțin de 8 la sută din valoarea prețului final. Valoarea adăugată scăzută nu încurajează investițiile în echipamente și tehnologii noi și mai avansate.
3. *Lipsa de cunoștințe și competențe în crearea de noi produse.* Datorită faptului că clienții străini livrează toată documentația tehnico-tehnologică în întreprinderile autohtone lipsesc specialiștii în domeniul creării produsului și tehnologiei de fabricare a acestuia.
4. *Lipsa abilităților de achiziții, marketing, vânzări și merchandizing.* Prestarea serviciilor pentru clienții străini le lipsește pe întreprinderile autohtone de necesitatea de a se preocupa de comercializarea bunurilor fabricate.

Luând în considerație că actualmente clienții străini optează pentru contractarea serviciilor cu valoare adăugată mai înaltă, cum ar fi elaborarea designului, tiparelor și aprovizionarea stoffelor și accesoriilor

problemele mai sus menționate pot și trebuie să fie privite ca oportunități pentru creșterea nivelului de competitivitate al industriei. Pentru aceasta întreprinderile trebuie să investească în crearea de abilități care le-ar permite să beneficieze de aceste oportunități.

Pe lângă problemele care au fost mai sus menționate, industria de confecții din Republica Moldova are și anumite atuuri printre care pot fi enumerate următoarele:

1. *Apropierea de piețele europene și costurile reduse.* Apropierea Republicii Moldova de piețele majore din Europa au determinat-o noastră ca fiind o locație de producție avantajoasă din punct de vedere a corelației calitate-preț în comparație cu țările vecine. Amplasarea favorabilă de comun cu un cost avantajoasă a contribuit la o creștere constantă în ultimii ani a cererii din partea clienților europeni. Această creștere se va menține și în următorii ani.
2. *Flexibilitate și timp de livrare scurt.* Cum deja a fost menționat aproximativ 95 la suta din toate companiile de confecții din Republica Moldova sunt mici sau mijlocii, și, ca atare, cele mai multe sunt în măsură să garanteze flexibilitate în ceea ce privește volumele de producție mici. Datorită apropierii sale de UE, producătorii moldoveni pot asigura un timp scurt de livrare pe piețele europene, ceea ce face o locație preferată pentru fabricarea articolelor de îmbrăcăminte de modă, care trebuie să fie comandate și produse rapid. În medie, o comandă de la clienții europeni poate fi îndeplinită și livrată timp de două săptămâni, comparativ cu o durată de cca. două luni în cazul Chinei.
3. *Calitate înaltă a produselor textile, serviciilor de cusut, și prețuri competitive.* Covoarele de lână din Moldova sunt cunoscute pentru standarde de înaltă calitate și prețuri competitive. De exemplu, producătorii de covoare lucrează în studiouri de design cu designeri bine pregătiți și competenți care urmează tendințele modei și dezvoltă colecții de covoare care sunt expuse și vândute anual la expoziția internațională, DOMOTEX, în Hannover, Germania. În prezent, producătorii de covoare din lână din Republica Moldova exportă produsele lor în multe țări europene, precum și Statele Unite și Japonia. Prețul pe minut în industria de îmbrăcăminte din Republica Moldova este de cca. 1.4 ori mai redus decât în țările din Europa Centrală, Statele Baltice, Ucraina și Belarus. Cele mai multe companii din Moldova sunt capabile să ofere produse de calitate, ceea ce a și servit drept motiv principal pentru care mulți clienți europeni au plasat comenzile lor în aceste întreprinderi.
4. *Colaborare îndelungată cu branduri recunoscute de peste hotare ceea ce a asigurat seturi de competențe înalte.* Producătorii moldoveni au lucrat timp de mai mulți ani, cu branduri străine de renume din Italia, Germania, Olanda, Marea Britanie, Franța, Belgia, ceea ce demonstrează capacitatea producătorilor de a lucra calitativ la cerințe destul de variate. Prin munca lor cu clienții străini, companiile de confecții din Republica Moldova au dobândit un nivel ridicat de competențe necesare pentru a rămâne competitive pe piețele europene prin observare și diligență.

În concluzii se poate de menționat că industria textilă și de confecții îmbrăcăminte a Republicii Moldova la etapa actuală se confruntă cu anumite probleme, cele mai importante fiind conexe cu asigurarea cantitativă și calitativă a forței de muncă. Pentru soluționarea lor este necesară o colaborare destul de strânsă dintre sectorul privat și cel educațional. Doar numai printr-o implicare activă a sectorului privat ar putea fi efectuate anumite schimbări pozitive.

Celelalte probleme ale sectorului trebuie privite în așa mod ca acestea de comun cu atuurile existente să fie în favoarea întreprinderilor autohtone. Cea mai sporită atenție se cere de a fi atrasă obținerii cunoștințelor și creșterii abilităților întreprinderilor autohtone în domeniile de creare a conceptului de produs, tehnicilor de construire a tiparelor, cunoașterii surselor de materie primă și accesorii, captării abilităților de aprovizionare și de comercializare a produselor finite. Toate aceste cunoștințe și abilități vor permite întreprinderilor autohtone să treacă la scheme de lucru diferite de schema C&M, ceea ce le va permite de a deveni mai competitive atât pe piața autohtonă, cât și pe cea externă, de a capta valoare adăugată mai înaltă, de a se menține în afaceri o perioadă îndelungată și de ași asigura o dezvoltare mai eficientă.

Bibliografia:

1. MOLDOVA ECONOMIC SECTOR ANALYSIS: FINAL REPORT, March 29, 2010
2. Anuarul statistic al Republicii Moldova, Chișinău, 2013
3. www.statistica.md (vizitat pe 10.10.14).